అంకితం

-ఆర్. శశికళ

ఈ సమయంలో కవితా టీచర్ ఇక్కడ ఉంటే? అమ్మా, నాన్న కళ్ళల్లో ఆ వెలుగును, సంతోషాన్ని చూసేందుకు కూడా లేదు. ఇక్కడ ఇంత మంది మధ్యలో ఏదీ చెప్పలేని వేదన, ఒంటరితనం- నాలో నేనే సతమతమవుతున్నాను.

"ఏందిరా మురళీ' అట్లున్నావు? ఆముదం త్రాగినట్లు ఫోస్ పెట్టావు. అదే నేనయితే యమ యంజాయ్ చేసేవాన్ని" రమణ. ఇంతలో రఘు గట్టిగా కుదిపాడు మురళీ నీ పేరే మైక్‌లో విన్పడుతోంది. మురళీ... మురళీ... అనంతపురం... లాల్‌బహదూర్ స్టేడియం కిక్కిరిసి ఉంది. తల్లి, దండ్రులు, పిల్లలు, అధికార్లు, పోలీస్ బందోబస్త్. సి.యం. ప్రోగ్రామ్ అంటే మాటలా? మజాకా?

తడబడుతూ కలలో నడిచినట్లు స్టేజీ దగ్గరికి వెళ్ళాను. సి.యం. చేతుల మీదుగా ప్రతిభా అవార్డు అందుకొన్నాను. తనిప్పుడు సి.బి.ఐ.టి విద్యార్థి. ఏవేవో జ్ఞాపకాలు, చెప్పలేని ఉద్వేగం... చేత్తో మెడలోని గోల్డ్ మెడల్ తడుముకొన్నాను. సర్టిఫికెట్ మందంగా, పెద్దగా ఉంది. కళ్ళు మసగ్గా ఉన్నాయి. సంతోషమో, దుఃఖమో అర్థంకాని స్థితిలో ఉన్నాను. సంవత్సరానికి ఒకసారి ప్రభుత్వమే 20,000రు. ఇస్తుంది. ఇంక తన చదువుకు ఆటంకం ఉండదు. ఎలాగో రూంకొచ్చి పడ్డాను. స్నేహితుల అల్లరి చెవికెక్కడం లేదు.

★ ★ ★

మనసు వద్దన్నా కవితా టీచర్ జ్ఞాపకాల వైపు పరిగెడుతోంది. తల్లిదండ్రుల అర్ధాకలి బ్రతుకు కళ్ళెదుట సాక్షాత్కరిస్తోంది. 10 ఎకరాల పొలం, రెండు ఎకరాల చేను ఉన్నా పొట్ట చేతపట్టుకొని పూర్లవెంట తిరిగే వ్యవసాయ కూలీలు. చేయగల్గినన్నాళ్ళు మొదట కష్టం చేశాడు తండ్రి కుళ్ళాయప్ప. అరవై ఏండ్ల వయస్సులో వాచ్‌మెన్ డ్యూటికి కుదురుకున్నాడు. తల్లి అక్కడో స్వీపర్ ఉద్యోగం చేస్తోంది. ఇప్పుడు టౌన్‌లోనే ఉన్నారు. వాళ్ళు రాలేదు ఇక్కడికి. అంత శక్తి లేదు. ఎక్కడో అప్పు తెచ్చి చేర్చినాడు. ఈ కాలేజీలో సీటు అంటే మాటలా అన్నారు అందరు.

'ఇంజినీరింగ్ స్టూడెంట్ వారా నువ్వు? వెకిలి నవ్వులు, జేబులో పైసా డబ్బు లేదు... హి... హి... పైసలు పెట్టుకోవాలని తెలీదా... అబ్బబ్బ ఏం డ్రస్సేసినాడన్నా... రోయ్. ఫోరా రేపు జేబులో డబ్బులు పెట్టుకొని రావాలి తెల్సిందా! సీనియర్ల వెకిలి నవ్వులు... ర్యాగింగ్... అట... తనవైపు తాను పరామర్శగా చూసుకొన్నాను. నెల రోజులు ఇలాంటి మాటలు వింటూ బాధపడ్డాను. తను పడ్డ బాధల ముందర ఇది ఏపాటిది? కోపం- అసహనం స్థానంలో చిరునవ్వు చోటుచేసుకుంది. తనలాగా చదువుకొని వచ్చి వుంటే వీళ్ళు ఇలాంటి మాటలు మాట్లాడగలిగేవారా?

★ ★ ★

ప్రొద్దుట వండుకొన్న అన్నం తిన్నాం. నిద్ర పట్టలేదు. సాపపై అటు ఇటు పొర్లుతూనే ఉన్నాను. రఘు! ఏంరా ఇంకా నిద్ర పోలేదా?' అడిగాడు. వెంటనే నిద్రలోకి జారుకొన్నాడు. కానీ, నేను... దాడితోట జిల్లా పరిషత్ పాఠశాలలో పదవ తరగతిలో ఉన్నాను. రెండురోజుల్లో పరీక్ష ఫీజు కట్టాలి... లేకుంటే తనింక చదువుకు దూరం... అక్క నాగమణి చదువు ఐదులో ఆగిపోయింది. ఇప్పుడు అమ్మతోపాటు కూలీకి పోతోంది. కూలి దొరకటం కష్టంగా ఉంది. పొలాలు ఎండిపోతున్నాయి. అక్కడక్కడా నీటి వసతి ఉన్నచోట్ల తోటలు పెట్టుకొన్నారు పెద్ద రైతులు. వరుస కరువులు. మైళ్ళ దూరం వెళ్ళి మంచినీళ్ళు తెచ్చుకోవాలి.

★ ★ ★

తమ్ముడు రమేష్ 6వ తరగతి చదువుతున్నాడు. వాడు 10వ తరగతిలోకి వచ్చేంతవరకూ ఏం ఢోకా లేదు. తన చదువుకొనసాగితే ఏదో ఒక ఉద్యోగం దొరుకుతుంది. ఇటువంటి కష్టాలు ఇంక తమకు ఉండవు... నాలుగు బోర్లు వేయించినాడు తండ్రి. అప్పులు, అప్పులు. బొమ్మలాటపల్లి వదిలి దాడితోట చేరినారు. అక్కడ కూలీ పనులు కూడా దొరకలేదు. పది ఏండ్లుగా వర్షాలు లేవు.

★ ★ ★

మళ్ళీ ఇటు పొర్లాను- కదుల్తూనే ఉన్నాను. నిద్ర రాలేదు. మళ్ళీ ఆలోచనలు...

ఆరోజు సాయంత్రం ఫైన్‌తో చివరి రోజు పరీక్ష ఫీజు... తల్లి, తండ్రీ స్పష్టంగా చెప్పేశారు. మావల్ల కాదురా, ఎవరూ అప్పుకూడా ఇవ్వలేదురా అన్నాడు తండ్రి చేతులు నలుపుకొంటూ- దీనంగా ఉంది ఆయన ముఖం.

స్నేహితులంతా ఓదారుస్తున్నారు- తను ఏడుస్తున్నాడు. తెచ్చుకొన్న చింతొక్కు అన్నం. ముద్ద నోట్లోకి పోవటం లేదు. రాజు గసపోస్తూ పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. అక్కడికి. 'ఒరేయ్... మురళీ కవితా టీచర్ వస్తోందిరా ఇటు- ఉష్- ఏడ్వద్దు..' అన్నాడు గుస గుసగా...

టీచర్ అక్కడికి వచ్చింది. 'మారెప్ప చెప్పాడు, మురళీ ఏడుస్తున్నాడంట. ఎందుకు? ఎవరన్నా ఏమన్నా అన్నారా? అడిగింది.

అసలు కవితా టీచర్‌కు ఇంకేం పని లేదా? అందర్నీ ఒక కంట కనిపెడుతూనే ఉంటుంది.

స్నేహితులంతా ఓదారుస్తున్నారు- తను ఏడుస్తున్నాడు. తెచ్చుకొన్న చింతొక్కు అన్నం. ముద్ద నోట్లోకి పోవటం లేదు. రాజు గసపోస్తూ పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. అక్కడికి. 'ఒరేయ్... మురళీ కవితా టీచర్ వస్తోందిరా ఇటు- ఉష్- ఏడ్వద్దు..' అన్నాడు గుస గుసగా...

అసలు వీడ్ని తన్నాల ముందు అనుకొన్నాను... కానీ వాడికి జరిగిన సంఘటన గుర్తొచ్చింది. 9వ తరగతి చదివేటప్పుడు ఒకసారి వాడు ఇట్లాగే క్లాసులో ఏడుస్తూంటే లెక్కల నోటు పుస్తకం తెచ్చుకోలేదని- కవితా టీచరే తెచ్చిచ్చిందని చెప్పాడు వాడు. వారం రోజులు వాడింట్లో ఏడిస్తే ఆ నోటు పుస్తకం కోసం వాళ్ళమ్మ పది రూపాయలు ఇచ్చిందంట. వాళ్ళ నాన్న వాన్ని తన్ని అదీ లాక్కుపోయాడంట...

చిత్తమ్మ విషయంలో ఏం చేసింది టీచర్. ఆయమ్మ అన్నం తెచ్చుకోవడం లేదని తెల్సి రోజు టీచర్ తన దగ్గరో కూచోబెట్టుకొని తినబెట్టేదంట. 9వ తరగతిలోనే చిత్తమ్మ పెళ్ళిచేశారు. చదువు మానుకొంది. కవితా టీచర్ చేత్తో పెట్టిన అన్నం గురించి తన జీవితంలో ఎప్పుడూ స్నేహితులతో చెప్పేది.

మళ్ళీ లేచి కూర్చున్నాను. నీళ్ళు త్రాగాను. బయటికి వచ్చి కూర్చున్నాను. నగరంలో రణగొణ ధ్వనులు సద్దుమణిగాయి. రోడ్డుకు దగ్గరగా ఉన్న తమ రూం ఎప్పుడూ శబ్దాలకతీతం కాదు. ఒక్కటే వాహనాల రొద.

తను అన్నం నోట్లో పెట్టుకొనేవరకూ అక్కడే కూర్చుంది. తనసెంతో ఓదార్చింది. కవితా టీచర్ ఫీజు కట్టేసింది. మురళీ బాగా చదవాలి. ఫస్ట్ క్లాసులో పాస్ కావాలి అని పదే పదే చెప్పింది.

'టీచర్, మీరు నాకు అప్పుగా ఇచ్చారు. నేను శెలవుల్లో పనికి పోయి మీకు డబ్బులు తిరిగి ఇస్తాను అని చెప్పాను. 'సరే అలాగే' అని నవ్వుకుంటూ వెళ్ళింది ఆమె.

సంక్రాంతి శెలవుల్లో కూలీకి వెళ్ళాను. 10రోజుల కూలీ దొరికింది. టీచర్‌కు డబ్బులు ఇవ్వాలని ప్రయత్నించాను. ఆమె తీసుకోలేదు. స్టాఫ్ రూం బయటే నిలబడ్డాను చాలాసేపు. మళ్ళీ టీచర్ లోపలికి పిలిచింది. వెళ్ళాను. ఎందుకయ్యా ఇలా వెంటబడ్డావు. నేను తీసుకోను. నువ్వే ఉంచుకో- బట్టలు కుట్టించుకో చెప్పింది ఆమె. 'మీరే టీచర్, మాకు ఎప్పుడూ చెప్తూంటారు కదా! ఇతరుల సొమ్ము తీసుకోరాదు. నిజాయితీ అంత విలువైనది మరొకటి లేదని. మీరే ఇట్లాచేస్తే ఎట్లా టీచర్ అంటూ ఆమె టేబుల్‌పై డబ్బులుంచేసి బయటికి పరిగెత్తాను. రంగనాథం సార్ 'బలే గట్టోడే వీడు' అనడం విన్పించింది.

* * *

లోపలికి వెళ్ళి మంచినీళ్ళు త్రాగాను. ఎందుకో ఈరోజు టీచర్ మరి మరి గుర్తొస్తున్నారు. మళ్ళీ పడుకోవటానికి ప్రయత్నించాను.

మా వూర్లో నాకు ఇష్టం లేనిది ఒకటి ఉంది- బోయోళ్ళు, కాపోళ్ళు మాదిగోళ్ళు అని కులాల పేర్లతో పిలుచుకొంటారు. పెద్ద నాయకులు ఫాక్షన్లు నడుపుతూ ఉంటారు. కమ్మోళ్ళు, కంసోళ్ళు- వీరిద్దరి క్రింద ఎంతో మంది చంపబడ్డారు. నాయకులు మాత్రం వయసు మీరినా నెత్తికి, మీసాలకు రంగులేసి ఖద్దరు బట్టలు నలక్కుండా సవాళ్ళు, ప్రతి సవాళ్ళు విసురుకొంటు ఉంటారు. వీళ్ళు ఎన్నడూ కష్టపడి పనిచేసే అవసరం లేదు.

* * *

పదవ తరగతి ప్రీ ఫైనల్ 'పరీక్షలు' జరుగుతున్నాయి. ఇంగ్లీషు పేపర్-2 వ్రాస్తున్నాము. బయట వరండాలో కూర్చున్న మమ్మల్ని టీచర్లు లోపలి గదుల్లోకి తరిమారు. మేం బయటికి చూశాము. స్కూలుకు కొద్ది దూరంలో రెండు వర్గాలు రాళ్ళు విసురుకొంటున్నారు. మిద్దెలెక్కి కేకలు వేస్తూ బండ బూతులు మాట్లాడుతున్నారు.

రెండు జీపుల్నిండా కొడవళ్ళు, గొడ్డళ్ళ లాంటి ఆయుధాలతో మనుష్యులు దిగారు. క్షణాల్లో నిర్మానుష్యం అయిపోయింది. పరీక్ష వ్రాయటం మాని అందరం కిటికీలకు వ్రేలాడి చూస్తాంటిమి. టీచర్లు భయం గుప్పిట్లో గడుపుతూ నిశ్శబ్దంగా పనులు చేసుకొంటున్నారు. 'కూర్చొని వ్రాయండి రా' అంటే వినే వాళ్ళు లేరు. మారెప్పగాడు నిక్కర్లోనే ఉచ్చపోసుకున్నాడు. ఎంత అడిగినా మూర్తి సార్ వాన్ని బయటకు పంపలేదు. స్కూల్

మా వూర్లో నాకు ఇష్టం లేనిది ఒకటి ఉంది- బోయోళ్ళు, కాపోళ్ళు మాదిగోళ్ళు అని కులాల పేర్లతో పిలుచుకొంటారు. పెద్ద నాయకులు ఫాక్షన్లు నడుపుతూ ఉంటారు. కమ్మోళ్ళు, కంసోళ్ళు- వీరిద్దరి క్రింద ఎంతో మంది చంపబడ్డారు. నాయకులు మాత్రం వయసు మీరినా నెత్తికి, మీసాలకు రంగులేసి ఖద్దరు బట్టలు నలక్కుండా సవాళ్ళు, ప్రతి సవాళ్ళు విసురుకొంటు ఉంటారు. వీళ్ళు ఎన్నడూ కష్టపడి పనిచేసే అవసరం లేదు.

వదిలే టైం అయిపోయింది. హెడ్ మాస్టర్ పరిస్థితి అంచనా వేసేందుకు వాచ్‌మెన్ గంగులప్పను బయటికి పంపించాడు. ఫర్వాలేదనుకొన్నాక స్కూలు వదిలారు. పోలీసులు రోడ్ల మీద అక్కడక్కడా తిరుగుతున్నారు. అంతా క్షణాల్లో జరిగింది. వూరంతా నిశ్శబ్దం... భయం... భయం... ఎవ్వరూ బయట తిరగటం లేదు. ఎలాగో ఇల్లు చేరాను. అమ్మా, నాన్నలు మాట్లాడుకుంటున్నారు. 'నరసింహప్ప రెండు నెలలనుండి లక్ష్మిరెడ్డికి దూరంగా ఉన్నాడంట. అతనికి నమ్మిన బంటు. రేయింబవళ్ళు అతని తావునే. తిరుపతిరెడ్డి వర్గం వాళ్ళు అతన్ని చంపేశారు. వాళ్ళ మనుషుల్ని ఇతను ఇద్దర్ని తిప్పలాడించి చంపిండె' లోగొంతుతో నాన్న చెప్తున్నాడు. 'ఆ యప్ప రెండుతూర్లు నన్ను పిల్లంపించె'. 'నేను పోలా... రోడ్డెక్కుతాంటె సర్రున జీపి ఆపె-' 'ఏంలేయ్ చెప్పితే రాలె గు... బలిసిందా' "నేనూ చెప్పితి నాకు బాగలేదప్ప' కడుపులో గడ్డ పడిందంట ఆపరేషన్ చేసుకొనేకి అనంతపురం పోవాలె అంటి' నావైపు గుర్రుగా చూసె... నాన్న 'వూరిడిసి సరిపాయె. లాకుంటె నాయుతోళ్ళతో జోరుగా తిరుగుతాంటివి' పొయ్యి వూదుతూ పార్వతమ్మ.

* * *

ప్రతిభా అవార్డును తీసి చేతిలో పట్టుకొని గుండెలకాన్చుకొన్నాను. మళ్ళీ మళ్ళీ టీచర్ జ్ఞాపకాలే. తన బట్టలు తడిమి చూసుకొన్నాడు. ఆ గాయం... మానే రోజు ఒకటి ఉందా? పుట్టిన రోజని సంవత్సరంనుండి పోరు పెట్తాంటే మా యప్ప పాంటు, షర్టు తెచ్చిచ్చె... అమ్మ ఆ రోజు పాయసం చేసి క్యారియర్‌లో పోసిచ్చింది.

తల నీట్‌గా దువ్వకొన్నాను. కాళ్ళకు చెప్పులు లేవు. దూ... ధూ ఉంటే ఎంత బాగుండేది- అనుకొన్నాను... సంతోషంతో వేసుకొన్న బట్టలు పదే పదే చూసుకొన్నాను... హుషారుగా ఈలవేయాలన్పించింది. ఎవ్వరూ లేనిది చూసి దారిలో ఈల పాట పాడాను... అందరూ వింతగా చూసినట్టు అన్పించె. 'ఏందిరో జోరుగుండావు' అని మూర్తి సారు. 'పుట్టిన రోజు సార్' సిగ్గుతో తలొంచుకొని చెప్తి. 'ఇంటర్వెల్‌లో బయటకు పోతి', 'కులం తక్కువ నా యాళ్ళకు టెక్కులెక్కువ. రవిగాడు, శంకర్‌తో. 'ఏందిరా నువ్వు అనేది' నేను. 'ఏం పెద్ద రోషం పొడుచుకొచ్చిందేం? మీ మొగానికి పాటం ఏంటికిరా మర్యాదగా ఇంటికి పొయ్యి నిక్కరు ఏసుకుని రాపో. లాకుంటే ఏం చేస్తామో జాగ్రత్త... వార్నింగు అయిపోయింది. తిరిగి వాళ్ళనేమో అనలేకపోయాను. దుఃఖం తన్నుకొని వస్తాంది. ఏడుస్తూ కూర్చున్నాను. మారెప్ప ఫిర్యాదు చేశాడు. నాల్గో పీరియడ్ కవితా టీచర్ క్లాసులో అందరూ నిశ్శబ్దంగా ఉన్నాం. నాకు వెక్కిల్లు ఆగటం లేదు. ఆ రోజు ఆమె పాఠం మాని, కులాలు, మతాలు మనిషి సృష్టించినవే ఒకరు ఎక్కువ తక్కువ గాదు. మీరు బాగా చదువుకోవాలి. ఇటువంటి ఆలోచనలు చెయ్యరాదు. చాలా తప్పు. ఇంకోసారి ఇలాంటివి చేశారని తెల్సిందా టి.సీలు ఇయమని హెచ్.ఎం.కు చెప్తాను బెదిరించింది ఆమె. రవి, శంకర్‌గాడు నాకేసి చూడటం గమనించాను. ఎవ్వరం ఏమీ మాట్లాడుకోలేదు. మధ్యాహ్న భోజన సమయం కావటంతో అందరూ వెళ్ళిపోయారు. క్యారియర్ విప్పాను. తినాలన్పించలేదు. మారెప్పకిచ్చాను. మా పరీక్షలు అయిపోయాయి. కవితా టీచర్ ట్రాన్స్‌ఫర్ అయ్యారని తెల్సింది. 10వ తరగతిలో స్కూల్ ఫస్ట్ వచ్చాను... పాలిటెక్నిక్ చదువు పూర్తయింది. ఈసెట్‌లో రాంకు వచ్చింది. కానీ మా టీచర్ జ్ఞాపకాలు, ఆమె మనసు నా వెంటే ఉన్నాయి.

* * *

శెలవుల్లో మారెప్పతో కలిశాను. వాడి చదువు ఆగిపోయింది. వాడిప్పుడు కూలికి పోతున్నాడు.

'ఒరేయ్, నీకు గుర్తుందా' మనం ప్రీఫైనల్ పరీక్షలు వ్రాసేటపుడు వూర్లో ఒకాయన్ను చంపేశారు. 'నరసింహప్ప' అని మారెప్ప. 'ఆ... గుర్తొచ్చింది... కానీ మనల్ని చూడనీయలేదు గదా!' అన్నాను. 'అది గాదురా ఆ యప్ప కవితా టీచర్ భర్త అంట. ఆ యమ్మ ఇంక లేదురా. ఆ యప్ప అలా అయిపోయాక 1 సం.నికే ఆత్మహత్య చేసుకొని చనిపోయిందంట. టీచర్లు చెప్పుకొంటుంటే విన్నాను' మారెప్ప.

'నిజంగానా నువ్వు చెప్పేది నిజమేనా?' నేను. ఈ నిజం. మనసు మూగగా రోదించింది. [illegible] ఎలాగో ఇల్లు చేరాను.

* * *

తెల్లారింది. లేచి తయారయ్యాను. [illegible] మంటలు పెడ్తున్నాయి. [illegible] దిగాను. మిత్రులంతా [illegible] చాలనాల మధ్య నా [illegible] అంకితమిచ్చాను. ★